

XI.

ROSA

VITÆ HUMANÆ EMBLEMA.

[S. Ambros. Hexaem. III, vol. I, p. 51.]

Surrexerat ante floribus immixta terrenis sine spinis rosa, et pulcherrimus flos sine ulla fraude (1) vernabat: postea spina sepsit gratiam floris, tanquam humanae speculum proferens vitae, quae suavitatem perfunctionis (2) suae finitimis curarum stimulis saepe compungat. Vallata

[1] Sine fraude, *id est, sine occasione periculi, sine accione mali, espretio quae jam in lege antiqua inveniebatur.*

[2] Perfunctionis, *nihil aliud significat quam adimpletio missionis suae: perfungi vita simpliciter est synonymum de transigere vitam.*

est enim elegantia (3) vitae nostrae et quibusdam sollicitudinibus obsepta, ut tristitia adjuncta sit gratiae. Unde cum unusquisque aut suavitate rationis (4), aut superioris cursus successibus gratulatur (5), meminisse culpae eum convenit, per quam nobis, in paradisi amoenitate florentibus, spinae mentis animaeque sentes jure condemnationis ascripti sunt. Irrutiles (6) igitur licet, o homo, aut splendore nobilitates, aut fastigio potestatis, aut fulgore virtutis, semper tibi spina proxima est, semper est sentis; semper inferiora tua respice; super spinas germinas, nec prolixa gratia manet: brevi unusquisque, decurso aetatis flore, marcesit.

[3] Pulchritudo.

[4] Rationis, *id est, ussum rationis per quam homo est Dominus alliarum rerum.*

[5] Gratulari, *jam a primo seculo dicebatur pro sibi gratulari, se feliciter de.....*

[6] Rutilus et rutilare, *particulariter designat flamam quam ignis projicit.*

XII.

AGNUS,

(S. Ambros. *ibidem* VI, p. 122.)

Quid agniculis simplicius, quos minusculae parvorum comparamus innocentiae? Saepe ex his in magno grege agniculus per ovilia tota vagatus errat a (1) matre; et cum eam reperire non possit, balatu frequenti absentem citat (2), ut responsurae vocem excitet, quo ad ejus sonum errabunda replicet vestigia. Multis licet versetur in millibus ovium, recognoscit vocem parentis, festinat ad matrem, lactis quoque materni notos sibi fontes requirit: quamvis cibi desiderio teneatur et potûs, transeurrit

[1] *Separatus á.....*

[2] *Vocat.*

tamen aliena ubera grvida, licet humore lactis exudent; solam matrem requirit, solius sibi materni uberis pauperes succos significat abundare. Illa quoque inter multa agniculorum millia solum filium novit: unus plurimorum balatus eadem species; illa tamen foetum suum discernit a ceteris, et solum filium tacito pietatis testimonio recognoscit. Pastor errat in discretione ovium; agniculus in agnitione matris nescit errare. Pastor fallitur specie; sed ovis pietate non fallitur. Unus odor omnibus, sed tamen habet natura odorem suum domesticum, quem soboles cara speciali quamdam videtur proprietate redolere.

XII.

URSUS.

[S. Ambros, *ibid* V, p. 89, 90.]

1. Echinus animal exiguum, vile ac despicabile (maritimum loquor,) plerumque index futuræ tempestatis, aut tranquillitatis annuntius (1) solet esse navigatoribus. Denique cùm procellam ventorum præenserit, calculum validum arripit, eumque velum saburram vehit, et tanquam ancoram trahit, ne excutiat fluctibus. Itaque non suis se librat viribus, sed alienæ stabilitatis regitur pondere. Quo indicio nautæ velut signum futuræ perturbationis capessunt, et sibi præcavent, ne eos (2) imparatos turbo impro-

1. Annuntium, est verbum novum.

2. Eos, seu se, vel ipsos.

visus inveniat. Qui mathematicus (3), qui astrologus, quive Chaldæus sic potest siderum cursus, hos coeli motus et signa comprehendere? Quo ingenio ista collegit (4)? quo doctore percepit? quis ei fuit tanti interpretis augurii? Sæpe homines confusionem aeris vident, et sæpe falluntur, quod plerumque ea sine tempestate discutiatur: echinus non fallitur, echinum sua nequaquam signa prætereunt (5).

2. Unde exiguo animali tanta scientia, ut futura prænuntiet? Quo magis in eo nihil est quo tantam possit habere prudentiam, crede quod per indulgen-

3. *Genethliaque, astrologus qui aperit horoscopum allieujus in nativitate sua. Terminum sequens est generalis, quod tanquam Latini scrutantibus sideribus dant.*

4. *Collegit, scit ursus.*

5. *Non prætereunt, ne illi evadant.*

tiam Domini rerum omnium id quoque præscientiæ hujus munus acceperit. Etenim si foenum Deus sic vestit, ut miremur (6); si pascit volatilia (7); si paravit corvo escam, pulli enim ejus ad Dominum clamant (8); si mulieribus dedit texturæ sapientiam; si araneam, quæ tam subtiliter ac docte laxos casses suspendit in foribus, sapientiæ non reliquit in unum; si ipse virtutem equo dedit, et solvit de cervice ejus formidinem, ut exultet in campo, et occurrens regibus irideat, odoretur bellum eminus, excitetur sono tubæ (9); si hæc iritationabilia pleraque, et alia insensibilia,

6. *Math. VI 30.*

7. *Ibid. 26.*

8. *Job. XXXVII. 41.*

9. *Hæc verba speciosa, sumpta sunt de libro Job XXXVIII, 19 et seq.*

ut foenum et lilia (10), replevi, suae dispositione sapientiæ; quid dubitamus quod etiam echinum contulerit hujus gratiam; præscientiæ? Nihil enim inexploratum, nihil dissimulatum (11) reliquit. Omnia videt, qui pascit omnia; omnia replet sapientia, qui omnia in sapientia fecit, ut scriptum est. Et ideo, si echinum visitationis suae exortem non prætermisit, si eum considerat et futurorum informat indicis; tua non consideret? Imo vero considerat, sicut testatur ejus divina Sapientia dicens: "Si respicit volatilia, si pascit illa, nonne vos pluris estis illis? *Si faenum agri quod hodie est, et cras in ignem mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos, modicæ fidei?*"

10. *Math. VI. 28.*

11. *In sensu de neglectum.*

XIII.

CICADA.

[S. Ambrosii Epist. XXVIII vol. II,
p. 203.]

Triste hominum vitae vanitas. S.

Doctor, haec vita, vitae cicadarum comparat.

Quid igitur nobis eum istius saeculi vita, in qua est tentatio? immo ipsa vita hominis tentatio est, et exilior quam sermo fabularum [1]: habitare in luteis domibus, dies et noctes in lucris ponere, et de lucris

(1) Sermo fabularum, id est, simplices conversationes quotidianae.

semper cogitare, et sicut mercenarius diurnam mercedem quaerere atque, ut cicadas aiunt, aura quadam pasci (2) cupiditatum. Vere sicut cicadae, quia de die in diem vivunt, questo rumpuntur [3] suo. Quid enim aliud sunt homines nullius ponderis, nullius disciplinae (4), nisi ut videantur sicut cicadae, et mortem nati diurnam, strepentes magis, quam loquentes? qui sub ardore ferventium cupiditatum se mul-

[2] Cicadas aura pasci cicadae [justa naturalistae] non pascuntur nisi cum rosa. Plinius de hoc exhibit rationem (Hist. nat. XI, ch. 32): Excitatae quum subrolant, humorent reddunt, quod solum argumentum est rore eas ali. Qui hoc nesciebant, cicadas de aere nutrire dicebant.

[3] Allusio de ver. Virgili Geor. III. 328.

(4) Instructionis.

ceant cantu sibi noxio, statimque occidant, nullum fructum ferentes, nihil habentes gratiae. Horum igitur viae [5] noxiae tortuosaeque serpentium. qui venenatu lapsu [6] corporis sese trahunt, atque in spiram nequitiae sese colligunt, et erigere non queunt ad coelestia.

[5] *Supl. sunt.*

(6) *Prolapsus.*

XV.

COLUMBA.

Christiani exemplum.

Quare Spiritus S. cum visibiliter aparuisset, venerit sub specie columbae. Illi qui de columbis vel de ovibus nihil habent, in Ecclesiae unitate remanentes non sunt; sicut et contra, boni ab ea separari non possunt.

In columba venit Spiritus sanctus: simplex animal et lactum, non felle amarum [1]. non morsibus saevum, non unguium

(1) *Tertulianus, sensum ipsum exprimit, in libro suo de anima, ait: Spirit. 10.*

laceratione violentum, hospitia [consuevit] humana diligere, unius domus consortium nosse [2]; cum generant, simul filios edere; cum commeant, volatibus invicem cohaerere, communi conversatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, legem circa omnia unanimatis implere. Haec est in Ecclesia noscenda simplicitas, haec charitas obtinenda, ut columbas dilectio fraternitatis imitetur, ut mansuetudo et lenitas agnis et ovibus aequetur. Quid facit in pectore christiano luporum feritas. et canum rabies, et venenum letale serpentum, et cruenta saevitia bestiarum? Gratulandum est cum

---

S. figura columbae delapsus in hominem, ut natura Spiritus sancti declararetur per animal simplicitatis et innocentiae.

[2] *Hoc est quod Plinius clarius exprimit cum ait: comunem servant domum.*

tales de Ecclesia separantur, ne columbas, ne oves Christi saeva sua et venenata contagione praedentur. Cohaerere et conjungi non potest amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluvia cum serenitate, pugna cum pace, cum foecunditate sterilitas, cum fontibus siccitas, cum tranquillitate tempestas. Nemo existimet bonos de Ecclesia posse discedere: triticum non rapit ventus, nec arborem solida radice fundatum procella subvertit; inanes paleae tempestate jactantur, invalidae arbores turbinis incursione everuntur. Hos [3] execratur et percutit Joannes apostolus [4] dicens, *Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis: si enim fuissent ex nobis, mansis-*

---

[3] *Hos, id est, quos S. Doctor per metaphoras paleae et invalidae arbores designat.*

(4) *Joa. II. 19.*

sent utique nobiscum. Hinc haereses et factae sunt frequenter et fiunt, dum perversa mens non habet pacem, dum perfidia discordans non tenet unitatem.

XVI.

S. GENESIUS.

(Acta martyrum sincera, 256-257.)

Passio Sancti Genesii ex mimo
martyris.

1. Beatus Genesius cum esset in urbe Roma magister mimithymelicae [1] artis

(1) *Mimithymelicus, de mimo et de thymele deribatur. Stratum quo mimisi seu gladiatores suam professionem exercebant. Magister hic accipitur in sua propria significatione, ut oppositum discipulo cui docatur. Redactor de S. Gen. actibus, hic in una phrase omnes circumstantias S. conversioni preecedentes copulare voluit.*

[qui stans cantabat super pulpitem [2] quod *thymele* vocabatur, et rerum humanarum erat imitator], et quadam die cum vellet Diocletiano imperatori ludum exhibere de mysteriis christianae observantiae [3], utpote saevissimo tyranno, cui Christiani exosi erant, et hujus rei gratia, spectante Imperatore et omni populo, in medio theatri quasi aegrotus decumbens se posceret baptizari, mimum in haec verba proposuit [4]: "Eia nostri, gravem [5] me

(2) Super pulpitem, stans: ut Titus Liv. dixit: Pars maxima super theatrum circumae consistunt.

(3) Observantia, in significatione cultus, quod non invenitur nisi in finem primi saeculi.

[4] Mimum... proposuit (seu exhibuit)

[5] Gravis, pondus capitis, fortitudinis exhaustus: verbum illud positum est, ad verba lusoria sequentia amaena redere.

sentio, levem me fieri volo. Illi responderunt: "Quomodo te levem facimus, si gravis es? Nunquid nos fabri sumus, et ad runcinam te missuri sumus?" Haec verba exhibuerunt populo risum. Genesius iterum: "Vesani, christianus desidero mori."—"Quare?" inquirunt. Quibus Genesius: "Ut in illa die veluti fugitivus in Deo inveniar [6]."

---

[6] *Fugitivi ut de punitionibus quae imminnent eis evadant, in templum confugiuntur et sub Dei protectione ponuntur. Mimicus similiter vult, diem iudicii cum in templo invenire, velut fugitivus ibi inventus.*

S. Genesius interea sacras ceremonias de hoc modo lacerat, fides ad animum permanare, et exorcistae vere, non ut mimicus sed in persuasionis plenitudine respondit.

2. Evocato autem presbytero et exorcista, repente, Deo inspirante, credidit. Nam illi juxta lectum ipsius cum ressedissent, dicunt ei: "Quid ad nos misisti, filiole?" Genesius jam non simulate ac fecte, sed ex puro corde respondit: "Quia accipere cupio gratiam Christi, per quam renatus liberer a ruina iniquitatum mearum." Cumque Sacramentorum mysteria complèssent, et indutus vestibibus albis esset, veluti per ludum a militibus raptus et,

ad similitudinem sanctorum Martyrum. de Christi discutiendus nomine Imperatore fuisset exhibitus, stans in editiori loco, ita concionatus est.

Collocutio quae de scenae altitudine, Imperatori simulque populo compellit. Visio per quam ille conversus fuit.

3. "Audi, Imperator, et omnis exercitus, sapientes et populi hujus orbis. Ego quotiescumque christianum vel nomen tuum audivi, exhorruui, et in confessione permanentibus insultavi. Ego etiam parentes meos et affines, causa christiani

"nominis, execratus sum, et in tanta derisione habui christianos, ut mysteria eorum diligenti examinatione perquire-rem, ut ex eorum sanctificatione ludum vobis exhibere vellem [7]. At ubi me aqua nudum tetigit, et interrogatus *crede-re me* respondi, vidi super me manum coelitus venientem, et Angelos radiantes super me stetisse, qui omnia peccata quae ab infantia feci, recitaverunt de libro: quae mox in ipsa aqua laverunt, qua in conspectu vestro perfusus sum, et me mihi candidiorem nive postmodum ostenderunt. Nunc igitur, inelyte Imperator, et vos omnes populi, qui de his mysteriis risistis, mecum credite verum Dominum esse Christum: hunc esse lumen,

[7] Pro exhiberem, hoc pleonasmum in patribus frequenter invenitur, et nos de ille plurima exempla habemus.

“hunc esse veritatem, hunc esse pietatem,
 “et per ipsum vos ad indulgentiam posse
 “pertingere.”

Martyrium S. Genesii, nec non
 ejus fortitudo. In actibus
 sanctorum rellatum est, hoc
 martyrium anno 303 acci-
 disse, sed postremae conqui-
 sitiones probabilitatem faciunt
 eum multo añte, id est, anno
 286 fuisse.

4. Ad haec imperator Diocletianus ve-
 hementissime indignatus, statim eum fus-
 tibus crudelissime caesum Plautiano prae-
 fecto tradidit ad sacrificia compellendum:
 a quo in equuleo suspensus, et unguarum
 diutissima laceratione vexatus, lampadibus

etiam inflamatus (8), cùm in fide persiste-
 ret dicens, “Non est rex praeter eum
 “quem vidi; et adoro et colo eum: et pro
 “ejus cultu si millies occidar, ipsius ero ut
 “coepi. Christum mihi de ore, Christum
 “mihi de corde auferre tormenta non po-
 “terunt. Valde enim poeniteo (9) me er-
 “rasse, quod antè nomen sanctum in homi-
 “nibus sanctis exhorruì, et tardius ad ado-
 “randum verum Regem superbus miles ac-
 “cessi.” Martyrii coronam capitis obtrun-

[8] Lampadibus inflammatus, *species
 torturae quam Seneca sic describit: Circum-
 da, defixis corporibus ignes: Et Juben: sic
 In taeda lucent, stantes ardent, fixo gutture
 fumant. Tertul. etiam sic: Ad stipem de-
 pincti lamentorum ambitu exurimur.*

[9] Paeniteo, *pro verbo personale, ar-
 chaisimum est, quod in paucis clasisis inve-
 nitur.*

catione meruit, Plautiani praefecti jussu decollatus octavo kalendas (10) septembres.

XVII.

[S. Maximi Sermo LXXV, p. 592.]

ORATIO S. CYPRIANI
PANEGIRYCA.

S. Cyprianus suos concivios tam per verbum quam per suam vitae sanctitatem edificabat. Posteritas eum honorat, in reminicentiae suorum operum, nec non martyri sui.

Quanti meriti, fratres carissimi, beatus

[10] *Pro octavo (die ante) kalendas Sep. id est XXV Agust. Nomina mensium omnia pro adjectivis sumuntur: ratio qua dicitur, kalendae Septembres, Juniae &c.*

Cyprianus, quantaeque sit gloriae, et venerabile ejus martyrium et nota omnibus doctrina testatur. Nec enim extraneis eget laudibus, quem apud omnes homines magnificentia propii sermonis illustrat. Denique ut tantus ad nostram quoque perveniret aetatem, admiranda eloquentiae ejus monumenta fecerunt; nam dum creditos sibi populos in observantiam coelestium mandatorum solitus magister erudit, suam ad posteros vitam fidemque transmisit. Quod ita esse omnis mecum studiosus agnoscit, quoniam in libris ejus advertitur quanta in illo fuerit castitatis puritas, sanctitas bonitatis, fidei magnitudo. Nam dum peccantium vitia severa objurgatione castigat, dum sanctorum merita digna laude prosequitur, coelestem inesse cordi suo aperit disciplinam. Unde hic sine dubio ex illis est fratribus, de quibus dictum est per

prophetam (1): *In omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum.* Exiit utique in omnem terram sonus beatissimi Cypriani, quoniam sub universo coelo, et passionis ejus (2) innotuit gloria, et clarissimae linguae ejus tuba personuit. Et vere tubae sermonis ejus clangor [3] increpuit, cum, Ecclesiam Dei spiritali proelio decertantem adversus minas terroresque gentilium sonitu coelestis elo-

[1] *Psalm. XVIII, 5.* Fratribus, S. Paulus, haec verba, Sanctis Apostolis et primis confessoribus, pariter tribuit. Rom. X, 18.

[2] S. necatus fuit XIV Septembris, die ipso quo, annus praecedens discerat, eum intra unum annum moriturnum.

[3] Verba illa, aequivalentia earum sunt: Et vere sicut tubae clangor increpuit sermonis ejus clangor.

quii accendit, et ne videretur plebem Dei in contemptum praesentis vitae eloquens magis quam fortis armare, mortem, quam praedicando docuerat non timendam, suscepta pro Christi nomine passione, calcavit; atque ita factum est ut omnem fidelem ad subeunda pro religione tormenta non solum sanctorum adhortatione verborum, sed fortissimo sanguinis sui provocaret exemplo. Vere hic ab omnibus ac toto orbe venerandus, qui tota perfectionis divinae virtutis opus et asseruit et implevit. (4)

[4] Asseruit, pro implevit, in suis operibus. Vide sequentis panegyrici finem.